

Реформа на полицијата и родот

СОДРЖИНА

Зошто родот е важен за реформата на полицијата?

Како може родот да се вклучи во реформата на полицијата?

Постконфликтни предизвици и можности

Прашања за реформата на полицијата

Повеќе информации

Постои висока свест дека реформата на безбедносниот сектор (РБС) треба да одговори на различните безбедносни потреби на мажите, жените, момчињата и девојчињата. Вклучувањето на родовите прашања исто така е клучно за ефикасноста и одговорноста на безбедносниот сектор и за домашната сопственост врз реформите и легитимноста на процесите на РБС.

Оваа практична белешка дава кус вовед во придобивките од вклучувањето на родовите прашања во реформата на полицијата, како и практични информации како да се стори тоа.

Оваа практична белешка е заснована на подолга Алатка, и обеете се дел од **Збирката алатки за родот и РБС**. Осмислена со цел да пружи вовед во родовите прашања за практичарите и креаторите на политики во РБС, Збирката опфаќа 12 Алатки со соодветни Практични белешки – види во *Повеќе информации*.

Зошто родот е важен за реформата на полицијата?

Реформа на полицијата е трансформација или промена на една полициска организација во професионална и одговорна полициска служба која практикува полициски стил што одговара на потребите на локалните заедници¹.

Родот се однесува на улогите и односите, личните карактеристики, ставови, однесувања и вредности кои општеството им ги припишува на мажите и на жените. Оттаму поимот „род“ се однесува на *научените* разлики меѓу мажите и жените, додека поимот „пол“ се однесува на биолошките разлики меѓу мажите и жените. Родовите улоги во и меѓу културите се многу различни и можат да се сменат со текот на времето. Зборот род не се однесува само на жените или мажите туку и на односот меѓу нив.

Ефикасно обезбедување сигурност за мажите, жените, девојчињата и момчињата

- Имајќи предвид дека полицијата е одговорна за одржување на јавниот ред и за заштита на луѓето, таа има обврска да сфати и да преземе активности за спречување различни форми на криминал и несигурност со кои се соочуваат мажите, жените, девојчињата и момчињата.
- Родовото насилство (РН), вклучувајќи ги и домашното насилство, трговијата со луѓе и сексуалните напади, е една од најголемите закани за безбедноста на луѓето во светот. Полицијата мора да добијат соодветна обука за да одговорат на жртвите на РН и ефикасно да ги обработат и истражат овие злосторства.

Репрезентативна полициска служба

- Создавањето полициска служба што ја отсликува популацијата на која и служи – во смисла на етничка припадност, пол, религија, јазик, припадност кон племиња итн. – ги зголемува кредибилитетот, довербата и легитимитетот на службата во очите на јавноста.
- Репрезентативна полициска служба ја зголемува оперативната ефикасност преку пристап до бројни вештини, искуства, образование и култура, што ја максимизира можноста за изнаоѓање локални решенија за локалните проблеми².
- Жените честопати донесуваат специфични вештини и сила во полициската работа, како на пример способност да ублажат потенцијално насилна ситуација, да ја минимизираат примената на сила и да употребат добри вештини за комуникација³. Во одредени контексти, полицијките се неопходни за да формираат кордон и да претресуваат жени, да ја прошират мрежата за разузнавање и да им помогнат на жртвите на РН.
- Глобално, мажите се моментално премногу застапени во полицијата. Оттаму, потребни се посебни иницијативи за да се зголеми регрутирањето, задржувањето и напредувањето на женскиот кадар.

Овој документ беше првично објавен во 2008 година како “Toolkit on Gender and Security Sector Reform” од страна на Канцеларијата за демократски институции и човекови права на ОБСЕ (ОДИХР), Центарот за демократска контрола врз оружените сили од Женева (DCAF) и Меѓународниот институт за истражување и обука за унапредување на жените на Обединетите нации (УН-ИНСТРАВ).

Недискриминаторска полициска служба која ги промовира човековите права

- Елиминирањето на дискриминацијата и кршењето на човековите права, какви што се сексуалното вознемирување и силувањето, од страна на полицискиот кадар врз граѓаните и соработниците ќе помогне за создавање ефикасна и продуктивна работна средина.
- Дискриминаторскиот став на полицискиот кадар може да го спречи еднаквиот пристап до услугите на полицијата. Во многу земји жените информираат дека полицијата е нечувствителна и може да не успее соодветно да ги истражи родовите злосторствата. Родово одговорни политики, протоколи и градење на капацитетот можат да ги подобрат професионалноста на полицијата и пристапот до полициските услуги.

Почитување на обврските од меѓународните закони и инструменти

Преземањето иницијатива за вклучување на родовите прашања во реформата на полицијата не е само прашање на оперативна ефикасност; тоа е исто така неопходно заради почитување на меѓународните и регионалните закони, инструменти и норми во врска со безбедноста и родот. Меѓу клучните инструменти спаѓаат:

- Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација кон жените (ЦЕДДАВ, 1979)
 - Пекиншката Декларација и Платформа за акција (1995)
- За повеќе информации, ве молиме погледнете го Прилогот за меѓународните и регионалните закони и инструменти во Збирката алатки.

Како може родот да се вклучи во реформата на полицијата

Проценка

- Спроведете родово одговорни проценки или ревизии кои посебно се фокусираат на одредено родово прашање, како на пример регрутирање на жените, степенот на сексуално вознемирување или одговорот на домашно насилство.

Родово чувствителни политики, протоколи и процедури

- Создајте и применете специфични протоколи/процедури за истрага, за гонење како и за поддршка на жртвите на РН.

- Востановете родово одговорни кодекси на однесување и политики против дискриминација, сексуално вознемирување и насилство извршено од полицајци, како и внатрешни и надворешни механизми за пријавување преку кои можат да се примаат поплаки.
- Проверете дали полициските регрути имаат историја на РН, вклучувајќи домашно насилство.
- Создадете структури кои го поттикнуваат наградувањето на родово одговорното вршење на полициската должност заедно со почитувањето на човековите права.
- Проверете ги оперативните рамки, протоколи и процедури со:
 - Постоечките асоцијации на жените во полицијата и со другите асоцијации на полицискиот персонал за да се утврдат постојната ситуација и потребните реформи.
 - Полициските одбори во заедниците, организациите на граѓанското општество, вклучувајќи ги и женските групи и оние кои преживеале насилство за да се идентификуваат потребните реформи и за да се осигура дека протоколите и процедурите одговараат на потребите на заедницата.

Женски полициски станици/единици за домашно насилство

- Разгледајте ја можноста за востановување женски полициски станици (ЖПС) или посебни единици за РН со што повеќе жртви ќе се охрабрат да пријават насилство и ќе се подобри одговорот на полицијата на РН (види Пример 1).

Родова обука

- Вклучете ги родовите прашања во основната обука низ која поминува целиот полициски кадар, вклучувајќи го и цивилниот персонал.
- Обезбедете задолжителна и сеопфатна обука за чувствителност кон родот и за сексуалното вознемирување за целиот полициски кадар.
- Понудете длабинска обука за усовршување на вештините за одредени родови теми, како на пример за интервјуирање жртви на трговија со луѓе и протоколи за одговор на домашно насилство, насилство насочено против хомосексуалците, злоупотреба на деца и сексуален напад.

Пример 1

Женски полициски станици (ЖПС) во Латинска Америка⁵

Една студија спроведена во 2003 година за ЖПС во Аргентина, Бразил, Колумбија, Коста Рика, Еквадор, Никарагва, Перу и Уругвај покажа дека секоја структура е уникатна и опслужува различен сегмент од населението, во зависност од државата и од кривичните закони. Иако постојат разлики, главните карактеристики се следниве:

- Најголем број се справуваат со домашно или семејно насилство против жените, момчињата и девојчињата.
- Услугите за пружаат низ партнерство со државни и недржавни актери.
- Полициските услуги вклучуваат и обработка на декларации, спроведување истраги и посредување во договори низ партнерство со социјалните работници.
- Службениците во ЖПС се исклучиво жени.
- Корисниците на плаќаат ништо за пристап до мулти-дисциплинарните услуги.

Единиците на ЖПС имаат за цел да:

- Ги заштитат жените од закани за нивната безбедност.
- Обезбедат пристап до услуги за правна, медицинска и психолошка поддршка до кои корисниците, најчесто сиромашните, можеби немаат пристап.
- Придонесуваат за родов фокус на безбедноста воопшто.
- Придонесуваат за добро владеење преку тековна соработка меѓу женските движења и НВО, полицијата и, во некои случаи, државни женски механизми во областите за пружање услуги, координација и администрација.
- Собираат податоци за злосторствата со кои се справуваат посебните единици на ЖПС.

Регрутирање, задржување и напредок на женскиот кадар

- Размислите за поставување стратешки цели за регрутирање и задржување на жените.
- Осовременете ги политиките и практиките за регрутирање за да се осигурате дека тие привлекуваат широк опфат од квалификувани личности, вклучувајќи ги и оние од премалку застапените групи (види Пример 2).
- Осовременете ги опишите на работните обврски за точно да ги одразат вештините потребни во извршување модерна полициска дејност.
- Ревидирајте ги и прилагодете ги кадровските политики за да се осигурате дека тие се недискриминаторски, родово чувствителни и пријателски настроени кон семејството.
- Востановете женски полициски асоцијации и менторски програми.
- Проверете дали стандардите за проценка на работата и критериумите за унапредување се недискриминаторски. Вршете проверка врз основа на достигнувањата.
- Обезбедете еднаков пристап до обуките за работа за напредување во кариерата.

Надзор од граѓанското општество и соработка

- Разгледајте ја можноста за полиција на заедницата како ефикасна стратегија за безбедност и соработка со заедницата, вклучувајќи ги организациите на граѓанското општество, какви што се женските организации (на пример преку заеднички обуки и патролирање).
- Востановете системи за упатување преку кои полицијата ќе ги поврзува жртвите со службите во заедницата вклучувајќи ги и организациите на жените.
- Создадете или зацврстете ги механизмите за граѓански надзор, какви што се полициските одбори во заедниците, со цел да се зголеми довербата на јавноста и да се востановат формални канали за комуникација помеѓу полицијата и заедницата.
- Изградете го капацитетот на организациите на граѓанското општество за ефикасно да набљудуваат дали полицијата ги крши човековите права.

Исто така достапно во Алатка 2...

- Урнек за акциски план за родова реформа
- Примерок на договор за протокол меѓу полицијата и група од заедницата
- Добри практики за справување со РН
- Родова листа со активности за полиција на заедницата
- Совети за тоа како да се спроведе проценка на работната средина
- Листа со активности за креирање опис на работно место
- Стратегии за регрутирање, задржување и напредување на женскиот кадар
- Листа со активности за политики против сексуално вознемирување

Постконфликтни предизвици и можности

Во постконфликтните земји, често има голема несигурност, а некои форми на насилство се во пораст. Полицијата може да биде на раб на целосен распад или да и недостига легитимитет поради учеството во конфликтот. Честопати има итна потреба од систематска реформа на полицијата, вклучувајќи и спречување на зачестените појави на постконфликтно РН.

Предизвици при вклучувањето родови прашања

- Полицијата често има извршено насилни злосторства, вклучувајќи силувања и сексуални напади, против членовите на заедницата, што резултира со високо ниво на недоверба. Во вакви случаи може да биде тешко да се регрутираат жени, а пријавувањето РН обично е ретко.

Пример 2

Поддршка за образование на жените – полициски регрути во Либериа⁶

Во Либериа, Обединетите нации и либериската Влада востановија Програма за образовна поддршка на потенцијалните жени - регрути за Националната полиција на Либериа (ЛНП). Забрзаната програма има за цел да го доведе образовното ниво на заинтересираните жени до степен на завршено средно образование за да бидат квалификувани за регрутирање во ЛНП. Како што Алан Дос, шеф на Мисијата на ОН во Либериа, изјави пред младите жени во Либериа при отпочнувањето на програмата: „Ова е можност не само да го унапредите своето образование туку и, доколку успешно го положите тестот, да се вработите во ЛНП и да оставите белег во вашата земја, особено за жените во оваа земја“.

- Полициските институции често се сомничави кон организациите на граѓанското општество и се нерешителни околу соработката со нив.
- Националната полиција често работи во тешки услови без опрема и за ниска плата, а се уште сè очекува да ги извршува своите променливи обврски, што честопати резултира со колебливост околу давањето предност на реформите, вклучително и родовите реформи.
- Посветеноста на родово одговорна полициска реформа се намалува онака како што почнува да расте криминалот и полицијата им се враќа на насилните начини за справување со криминалот потиснувајќи некои групи во општеството.
- Националните полициски сили не се единствените агенти во вршењето полициска дејност – приватните компании за обезбедување, милициите и оружените недржавни актери треба да бидат вклучени во напорите за родово одговорна реформа на безбедносниот сектор.

Можности за вклучувањето на родовите прашања

- Меѓународното внимание и финансиска поддршка можат да повлијаат за реформскиот процес да биде чувствителен кон потребите на мажите и на жените, особено меѓународните цивилни полициски сили кои даваат пример за однесување.
- Сменетите родови улоги и општествени структури отвораат простор повеќе жени да размислуваат за полицијата како за професионална можност.
- Продлабочената реформа на полицијата дава можности како цел да се постави регрутирањето жени, проверката на регрутите за РН, и вклучувањето на родовите прашања во новите политики и протоколи, оперативни програми и обуки.
- Можеби постои зголемен број жени кои се достапни за вработување во полицијата – како жени кои водат и издржуваат домаќинства, и жени поранешни борци.
- Како резултат на високото ниво на РН во конфликтните и постконфликтните средини, можеби постои поттик да се формираат посебни единици кои ќе се справуваат со насилството врз жените и децата како во случаите на Авганистан, Либериа и Сиера Леоне (види Пример 3).

Пример 3 Единици за поддршка на семејството во Сиера Леоне

Сиера Леоне помина низ еднодецениски конфликт во кој РН беше користено како метод на војување. Жените и девојчињата беа грабнувани, експлоатирани, злоупотребувани, сакатени и мачени. Згора на воените злосторства, една студија на Хјуман рајтс воч (ХРВ) за периодот 1998-2000 покажа дека 70% од интервјуираните жени рекле оти биле тепани од нивниот машки партнер, а 50% биле принудени да имаат сексуален однос. Не само што се случуваа злоупотребувањата, туку постоеше култура на молк околу РН. Истражувањето покажа дека 60% од жените опфатени со истражувањето на ХРВ веруваа дека жените заслужуваат да бидат тепани од нивните мажи, сфаќање кое требаше да се смени.

Штом културата на тајност почна да се крши, се зголеми свеста дека на преживеаните им треба пристап до полицијата за да ги пријават злосторствата, заштита во привремени засолништа, медицински и психолошки третман и правна помош. Сепак, ставовите на полицијата кон оние кои преживеале сексуално насилство не беа поддржувачки, што резултираше со тоа многу жени да не сакаат да и ги пријават злосторствата на полицијата. Како одговор на тоа, Владата ја формира првата Единица за семејна поддршка во 2001 година за да се справи со физичките напади, сексуалните напади и суровоста кон децата. Згора на тоа, беше изведена обука со полицајците за тоа како да се справат со домашно и сексуално насилство.

Прашања за реформа на полицијата

Еден од најдобрите начини да се идентификуваат влезните точки, предностите и слабостите за вклучување на родовите преспективи во реформата на полицијата е да се спроведе проценка. Подолу се дадени примери за прашања врзани за родот кои е важно да се вклучат во процесите за проценка, набљудување и проценка на реформата на полицијата.

- Дали има оперативни рамки, политики, процедури или други механизми по кои се раководи полицијата при одговор на РН?
- Дали постојат родово одговорни кодекси на однесување или сеопфатни политики против сексуално вознемирување? Дали се применуваат? Дали нивната примена се набљудува?
- Дали полицискиот кадар минува низ соодветна изградба на капацитетот за родови прашања?

- Дали внатрешните и надворешните механизми за поплака се востановени и достапни? Дали постои народен правобранител кој ги прима жалбите за сексуално вознемирување, дискриминација или насилство?
- Дали постојат граѓански тела за надзор, како на пример полициски одбори во заедниците? Дали тие ги набљудуваат РН и дискриминацијата?
- Колкав е бројот и кои се чиновите на женскиот и машкиот полициски персонал?
- Дали има мерки за зголемување на регрутирањето, задржувањето и напредувањето на жените во полицијата, како и на другите премалку застапени групи? Дали процесите за регрутирање се недискриминаторски? Дали полицајките имаат исти плати и права од работен однос?
- Дали жените и мажите, и во урбаните и во руралните подрачја имаат пристап до услугите на полицијата?
- Дали има програми или иницијативи за полиција на заедницата?

Повеќе информации

Извори

Centre for Children and Families in the Justice System – **Handbook for Police Responding to Domestic Violence: Promoting Safer Communities by Integrating Research and Practice**, 2004.

Council of Europe – **The VIP Guide: Vision, Innovation and Professionalism in Policing Violence Against Women and Children**, 2001.

International Centre for Criminal Law Reform and Criminal Justice Police - **Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence Against Women in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice: Resource Manual**, 1999.

National Centre for Women and Policing - **Recruiting and Retaining Women: A Self-Assessment Guide for Law Enforcement**, 2001.

OECD-DAC – **OECD DAC Handbook on Security System Reform: Supporting Security and Justice**, 2007.

UNIFEM/UNDP – **Gender Sensitive Police Reform in Post-Conflict Situations – a policy briefing paper**, 2007.

Организации

Commonwealth Human Rights Initiative - www.humanrightsinitiative.org

European Network of Police Women - www.enp.nl

International Association of Women Police - www.iawp.org

National Center for Women and Policing - www.womenandpolicing.org

Open Society Justice Initiative - www.justiceinitiative.org

OSCE Strategic Police Matters Unit - www.osce.org/spmu/

UNIFEM - www.unifem.org

Збирка алатки за родот и РБС

1. Реформа на безбедносниот сектор и родот
 2. Реформа на полицијата и родот
 3. Реформа на одбраната и родот
 4. Реформа на правосудниот систем и родот
 5. Реформа на казниот систем и родот
 6. Гранично управување и родот
 7. Парламентарен надзор врз безбедносниот сектор и родот
 8. Креирање на политиката за национална безбедност и родот
 9. Надзорот на граѓанското општество врз безбедносниот сектор и родот
 10. Приватни воени и безбедносни компании и родот
 11. Проценка, набљудување и проценка на РБС и родот
 12. Родова обука за кадарот во безбедносниот сектор
- Прилог за меѓународните и регионалните закони и инструменти

Секоја од овие алатки и практични белешки е достапна преку: www.dcaf.ch, www.un-instraw.org and www.osce.org/odhr.

Оваа Практична белешка беше подготвена од Ана Корнеева од UN - INSTRAW, врз основа на Алатка 2 чија авторка е Тара Денам (Tara Denham).

¹ Groenewald, H. and Peake, G., *Police Reform through Community-Based Policing: Philosophy and Guidelines for Implementation*, (International Peace Academy: New York), 2004, p.1.

² United Kingdom Police Home Office, 'It works...The Operational Benefits of Diversity for the Police Service', 2005, p.4. http://police.homeoffice.gov.uk/news-and-publications/publication/human-resources/Operational_Benefits_Leaflet.pdf

³ Lonsway, K. et al., *Hiring & Retaining More Women: The Advantages to Law Enforcement Agencies*, National Center for Women & Policing, 2003.

⁴ UNIFEM, *Not a Minute More: Ending Violence Against Women*, (UNIFEM:New York), 2003, p. 46.

⁵ Jubb, N. and Izumino, W.P., 'Women and Policing in Latin America: Revised Background Paper', (Latin American Studies Association: Texas), 27-29 March 2003. <http://www.nevusp.org/downloads/down085.pdf>

⁶ United Nations Mission in Liberia, 'Launching of Special Education Programme for Potential Female Recruits of Liberia National Police', Press Release Jan. 22, 2007. <http://unmil.org/article.asp?id=1951>